

POSTANOWIENIE

Dnia 28 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z powództwa P. S.

przeciwko M. E., A. J.

o przywrócenie do pracy/ustalenie stosunku pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 28 lutego 2023 r.,

skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 8 października 2021 r., sygn. akt VIII Pa 95/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2. zasądza od powódki P. S. na rzecz pozwanej A. J. kwotę 240
(dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Poznaniu VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 8 października 2021 r. w sprawie z powództwa P. S. przeciwko M. Ż. i A. J. o przywrócenie do pracy i ustalenie stosunku pracy na skutek apelacji pełnomocnika powódki od wyroku Sądu Rejonowego Poznań - Grunwald i Jeżyce w Poznaniu z dnia 13 kwietnia 2021 r., oddalił apelację i zasądził od powódki na rzecz pozwanych koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Okręgowy w całości przyjął za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji i ocenę dowodów dokonaną przez ten Sąd. W wyniku przeprowadzonego postępowania ustalono, że pozwane w żadnym momencie nie

miały zamiaru przeniesienia części zakładu obejmującej żłobek w C. M. Ż. na A. J. i nie zachodziły żadne okoliczności, które uzasadniałyby przyjęcie, że do takiego przejścia zakładu pracy faktycznie doszło. W przedmiotowej sprawie pozwana A. J. podjęła własną i niezależną decyzję o prowadzeniu działalności gospodarczej podlegającej reglamentacji. Zgodnie z art. 26 ustawy prowadzenie żłobka lub klubu dziecięcego jest działalnością regulowaną w rozumieniu Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2019 r., poz. 1292 i 1495 oraz z 2020 r., poz. 424 i 1086) i wymaga wpisu do rejestru żłobków i klubów dziecięcych, zwanego dalej "rejestrem". Jak wskazał Sąd Okręgowy sama tylko koincydencja czasowa pomiędzy zakończeniem działalności pozwanej M. E. Ż. a rozpoczęciem prowadzenia działalności tego samego typu przez A. J. nie jest wystarczająca do uznania, że nastąpiło przejście zakładu pracy w rozumieniu art. 23¹ k.p. A. J. zawarła umowy o pracę na nowych warunkach z dotychczasowymi pracownikami M. Ż. (poza powódką) w okresie, kiedy pozostawały one w trakcie wypowiedzeń i od 1 września 2019 r., a zatem już po rozwiązaniu umów z dotychczasowym pracodawcą. Poza tym, jak wynika z ustaleń faktycznych, A. J. we własnym zakresie i własnym staraniem pozyskała klientów swojej działalności, przy czym tylko część z nich były to te same osoby, które wcześniej miały zawarte umowy z M. Ż.. Pozwana A. J. własnym staraniem zakupiła pełne wyposażenie żłobka (część odkupując od M. Ż., część nabywając z innych źródeł), dokonała inwestycji w wyposażenie, urządzenie placu zabaw. Sprzęt zakupiony od pozwanej M. Ż. nie był wystarczający dla prowadzenia działalności żłobka. A. J. kupiła nowe wyposażenie niezbędne do prowadzenia działalności, bez którego działalności nie mogła być prowadzona, były to podstawowe elementy wyposażenia żłobka np. przewijaki, krzeselka. Na gruncie niniejszej sprawy Sąd Okręgowy stwierdził również, że działalność żłobka prowadzonego przez M. Ż. została wykreślona z rejestru z dniem 29 sierpnia 2019 r. i nie była w żadnej formie kontynuowana. Natomiast A. J. uzyskała we własnym zakresie i na własny rachunek wpis do rejestru i to z dniem 30 sierpnia 2019 r. i dopiero na jego podstawie mogła od 1 września 2019 r. rozpocząć prowadzenie działalności. Zdaniem Sądu II instancji słusznie Sąd Rejonowy wskazał, że umowa o pracę łącząca powódkę z M. Ż. uległa już wtedy rozwiązaniu, a powódka w żaden

sposób nie mogła być pracownikiem, o którym mowa w art. 23¹ k.p., niezależnie od tego, że przejście zakładu pracy w tym trybie w ogóle nie nastąpiło.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 8 października 2021 r. złożyła powódka P. S., zaskarżając wyrok i wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania przed sądami obu instancji, oraz przed Sądem Najwyższym, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, według norm przepisanych. W uzasadnieniu przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania powódka składająca skargę wskazała na art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., podnosząc, iż na gruncie stanu faktycznego niniejszej sprawy, wyłoniło się istotne zagadnienie prawne: czy można przyjąć, iż nie może dojść do przejścia zakładu pracy w rozumieniu art. 23¹ § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. kodeks pracy (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 1320 ze zm.) w przypadku podmiotu, którego działanie jest uzależnione od wpisu do rejestru działalności regulowanej (art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawa przedsiębiorców jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 162 ze zm.), w szczególności w przypadku żłobków od wpisu na podstawie art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 4 lipca 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 75 ze zm.)?. W ocenie powódki składającej skargę kasacyjną wykładnia art. 23¹ § 1 k.p. w zw. z art. 43 ust. 1 Prawa przedsiębiorców, którą przyjął Sąd II instancji, nie tylko kieruje nas do sytuacji, gdy pracownicy podmiotów, prowadzących działalność regulowaną znajdują się w gorszej sytuacji niż pracownicy innych podmiotów, ale jest również sprzeczna z prawodawstwem unijnym.

Odpowiedź na skargę kasacyjną złożyła jedna z pozwanych tj. A. J., wnosząc o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a na wypadek przyjęcia o oddalenie skargi kasacyjnej w całości i o zasądzenie na rzecz pozwanej kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania. Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, stąd nie przysługuje od każdego orzeczenia sądu drugiej instancji, które nie satysfakcjonuje strony skarżącej. Jej przyjęcie do merytorycznego rozpoznania musi być uzasadnione istotnym interesem publicznym, w szczególności potrzebą dokonania wykładni przepisów, które jeszcze nie doczekały się sądowej interpretacji albo wywołują wątpliwości interpretacyjne, rozstrzygnięciem istotnych zagadnień prawnych, zwłaszcza o charakterze precedensowym, dotychczas nierozważanych przez Sąd Najwyższy, wreszcie wyeliminowaniem orzeczeń oczywiście i rażąco wadliwych. Wniesienie skargi kasacyjnej doznaje istotnych ograniczeń, pozwalających Sądowi Najwyższemu na wstępną selekcję spraw, które będą merytorycznie rozpoznane. Wymagania konstrukcyjne skargi określa art. 398⁴ § 1 i 2 k.p.c., nakładając na skarżącego obowiązek zawarcia w skardze wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

W przedmiotowej sprawie wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), choć w punkcie pierwszym uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. (oczywista zasadność skargi). Nie mniej jednak z uwagi na to, że w dalszych punktach uzasadnienia przedstawiane zostały argumenty na

występowanie istotnego zagadnienia prawnego w przedmiotowej sprawie, to Sąd Najwyższy przyjął tylko tą podstawę do rozpoznania wniosku.

W świetle utrwalonego orzecznictwa, powołując się na przesłankę występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., skarżący powinien mieć na uwadze, że wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950, z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Ponadto przez istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej

Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie spełnia zatem określonego w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538). Problem przedstawiony jako istotne zagadnienie prawne nie może sprowadzać się do zwykłej wykładni i stosowania prawa (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 marca 2009 r., III UK 90/08, LEX nr 707909, oraz z dnia 8 września 2008 r., III UK 55/08, niepublikowane) ani też do wątpliwości skarżącego odnośnie do prawidłowości rozstrzygnięcia w jego indywidualnej sprawie.

Zagadnienie prawne przedstawione w przedmiotowej sprawie nie koresponduje z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Strona skarżąca, formułując zagadnienie prawne, w istocie zmierza do podważenia kluczowych faktów uznanych za miarodajne w rozpoznawanej sprawie. Należy przy tym podkreślić, że Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wyroku nie wyraził poglądu, że „nie może dojść do przejścia zakładu pracy w rozumieniu art. 23¹ § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. kodeks pracy (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 1320 ze zm.) w przypadku podmiotu, którego działanie jest uzależnione od wpisu do rejestru działalności regulowanej” - jak to zostało ujęte w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej. Intencyjność ta utrudnia uznanie zagadnienia za istotne, czyli zmierzające do wyjaśnienia ważnych i kontrowersyjnych kwestii jurydycznych. Spostrzeżenie to staje się zrozumiałe, jeśli weźmie się pod uwagę, że skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia wnoszonym w konkretnej, indywidualnej sprawie zakończonej wydaniem prawomocnego wyroku, wobec czego argumenty za potrzebą rozpoznania tak rozumianego środka zaskarżenia przedstawione we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie mogą być oderwane od podstawy faktycznej i prawnej orzeczenia objętego skargą. Skoro Sąd II instancji przesądził, że nie ma możliwości „przeniesienia” praw wynikających ze wpisu do rejestru żłobków na inny podmiot, gdyż każdy przedsiębiorca musi uzyskać wpis dla siebie indywidualnie i po

wykazaniu organowi prowadzącemu rejestr, że spełnia określone ustawą wymogi to rozważania prawne na temat tego, czy nie może dojść do przejścia zakładu pracy w przypadku podmiotu, którego działanie jest uzależnione od wpisu do rejestru, wprawdzie posiadają walor abstrakcyjny (konieczny przy zagadnieniu prawnym), jednak abstrahują od realiów faktycznych.

Wpis do rejestru działalności regulowanej dokonywany jest na wniosek przedsiębiorcy. Jak wskazuje się w literaturze przedmiotu, dokonywany w efekcie złożenia wniosku wpis do rejestru działalności regulowanej nie ma formy decyzji administracyjnej. Jest on wyłącznie czynnością materialno-techniczną, w związku z którą organ wydaje przedsiębiorcy zaświadczenie o dokonaniu wpisu (M. Strzelbicki, Wpis do rejestru działalności regulowanej, RPEiS 2005/4, s. 67). Zgodzić należy się ze sformułowaną w ramach oceny regulacji ustawy o swobodzie działalności gospodarczej interpretacją prawną, zgodnie z którą dla podjęcia działalności regulowanej wymagane jest jedynie spełnienie przesłanek materialnych i wówczas przedsiębiorca nabywa uprawnienie do jej wykonywania z mocy prawa. Z kolei wypełnienie przez przedsiębiorcę przesłanek formalnych rodzi po stronie organu rejestrowego obowiązek dokonania wpisu. Wpis ma bowiem charakter wyłącznie deklaratoryjny i stanowi obowiązek organu polegający na wykonaniu czynności materialno-technicznej, który powstaje z chwilą wpłynięcia wniosku. W rezultacie to nie wpis kreuje uprawnienie oznaczonego przedsiębiorcy do wykonywania działalności regulowanej. Powstaje ono z mocy samego prawa po spełnieniu przesłanek materialnych i złożeniu wniosku. Nabycie prawa do podjęcia działalności w przypadku kategorii działalności regulowanej następuje *ex lege*. (M. Etel, Regulowana działalność gospodarcza a zasada wolności gospodarczej, PiP 2007/2, s. 41–52). Biorąc powyższe pod uwagę, należy wskazać, że sam fakt prowadzenia działalności regulowanej nie wpływa na ewentualną możliwość przejścia zakładu pracy w rozumieniu art. 23¹ § 1 k.p., który to przepis omawiany jest szeroko zarówno w literaturze przedmiotu, jak i judykaturze. Nie można zatem wykluczyć sytuacji, w której dojdzie do przejścia zakładu pracy w przypadku podmiotów wpisanych do rejestru działalności regulowanej, z tym że przepis art. 23¹ k.p. nie stanowi samoistnej podstawy przejścia zakładu pracy lub jego części na innego pracodawcę. Decyduje bowiem o tym całokształt przyczyn prawnych i ekonomicznych (wyrok

Sądu Najwyższego z 30 stycznia 2020 r., I PK 90/19, LEX nr 3220852, wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 31 marca 2021 r., III AUa 481/19, LEX nr 3275041). Konieczne jest przede wszystkim rozważenie, czy zakład pracy został przekazany jako funkcjonująca jednostka, czy jego działanie jest rzeczywiście kontynuowane lub podjęte ponownie przez nowego pracodawcę (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 24 lipca 2020 r., II FSK 1481/19, LEX nr 3056051). W wyroku z dnia 10 maja 2022 r. (I PSKP 53/21) Sąd Najwyższy wskazał, że „przedszkole nie jest zakładem, którego cel ma charakter gospodarczy, a zatem o ewentualnym przejściu takiego zakładu na innego pracodawcę nie decyduje przekazanie składników majątkowych. Cele i zadania towarzyszące działaniu zarówno przedszkola publicznego, jak i niepublicznego mają charakter publiczny. Dlatego w ramach oceny, czy dochodzi transferu w rozumieniu art. 23¹ k.p., istotne jest przede wszystkim ustalenie, czy doszło do przejęcia zadań oraz równoczesnego przejęcia, chociażby części pracowników zaangażowanych w wykonywanie tych zadań.” W przedmiotowej sprawie Sądy obu instancji ustaliły, że doszło do pełnej i ostatecznej likwidacji działalności gospodarczej prowadzonej przez M. Ż., a więc takiej, w której żaden inny podmiot nie staje się faktycznym następcą zlikwidowanego zakładu, a zakład likwidowany przestaje istnieć zarówno w sferze faktu, jak i w sferze prawa (wyrok Sądu Najwyższego z 14 marca 2012 r., I PK 116/11, OSNP 2013, nr 5-6, poz. 51). Natomiast art. 23¹ k.p. mógłby znaleźć zastosowanie tylko wówczas, gdy w następstwie likwidacji pracodawcy należący do niego przed likwidacją zakład pracy przeszedłby na innego pracodawcę (wyrok Sądu Najwyższego z 19 lipca 1995 r., I PRN 36/95, OSNAPiUS 1996 nr 3, poz. 47; por. także M. Gersdorf [w:] Kodeks pracy. Komentarz, red. Z. Salwa, 2008, s. 82 i cytowany przez autorkę wyrok NSA z 3 września 1998 r., II SA 1438/97, Pr. Pracy 1999/2, poz. 39), co w przedmiotowej sprawie nie miało miejsca. Poza tym, jak wskazuje się w literaturze przedmiotu realizowana w ramach konstrukcji transferu zakładu pracy, ochrona pracowników nie powinna jednocześnie pozbawiać ochrony pracodawców, ograniczać konkurencji i prowadzić do przeciwdziałania racjonalnemu rozwojowi przedsiębiorczości (E.[...], Obowiązki pracodawcy związane z przejściem zakładu pracy, Warszawa 2020 r., s. 49).

Biorąc pod uwagę funkcje stawiane skardze kasacyjnej, a przede wszystkim zdominowanie jej roli wspomnianym wcześniej interesem publicznym, przejawiające się w przypadku przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. w dążeniu do wyjaśnienia nowych albo kontrowersyjnych instytucji prawnych, zrozumiałe staje się, że Sąd Najwyższy nie powinien przyjmować do rozpoznania skargi kasacyjnej poddającej pod rozagę zagadnienie prawne, w sytuacji, gdy zostało ono w orzecznictwie wyczerpująco i jednolicie wyjaśnione. W takim przypadku zagadnienie prawne nie charakteryzuje się „istotnością”, czyli nie jest doniosłe dla praktyki stosowania prawa, jak również nie wpływa na rozwój określonych instytucji prawnych. W rozpoznawanej sprawie sformułowane przez skarżącą zagadnienie nie spełnia wymogów przedstawionych powyżej, a odnosi się w istocie do zastosowania prawa w konkretnej sprawie, a wówczas jest to jednak ocena wykładni prawa w konkretnej sprawie.

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie reguły z art. 98 § 1 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[f.n]